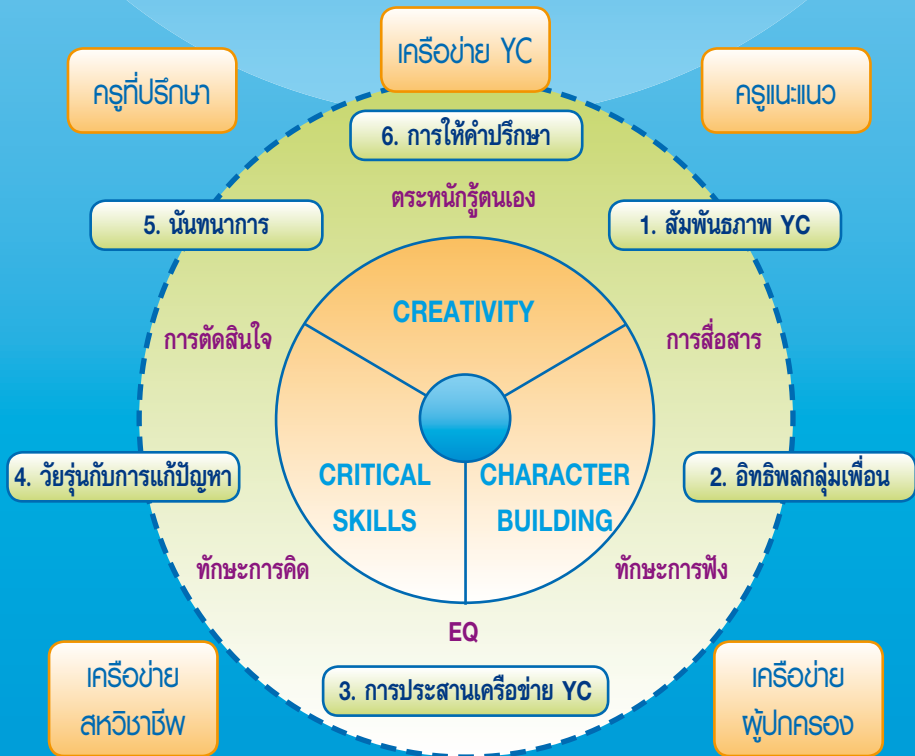

รหัสลับ ความสำเร็จนักเรียน YC

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

รหัสลับความสำเร็จนักเรียน YC

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

รหัสลับความสำเร็จนักเรียน YC

ปีที่พิมพ์ 2553

จำนวนพิมพ์ 3,500 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทร. 0-2561-4567 โทรสาร 0-2579-5101
นายโชคดี ออสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2552

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาหรือนักเรียน YC (YC : Youth Counselor) อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2550 สำหรับปี 2552 มีกิจกรรมหลัก คือ การจัดประชุมปฏิบัติการพัฒนาการดำเนินงานนักเรียน YC และผู้เกี่ยวข้อง 4 ภูมิภาค โดยใช้คู่มือปฏิบัติงานสำหรับนักเรียน YC (ไคนำทาง) หลักสูตรฝึกอบรมนักเรียน YC ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากผลการประเมินการประชุมดังกล่าวข้างต้น พบว่า หลักสูตรในการฝึกอบรมทุกกลุ่มเป้าหมายและกิจกรรมที่จัดเกิดประสิทธิผลและเสนอให้ สพฐ. เผยแพร่หลักสูตรการอบรม รวมทั้งจัดทำเอกสารแนวทางการดำเนินงานและวิธีการปฏิบัติงานของนักเรียน YC ดีเด่นที่ได้รับรางวัลระดับประเทศ

สพฐ. จึงได้จัดทำเอกสารชุดแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor) ประกอบด้วย เอกสาร 6 รายการ ดังนี้

1. รหัสลับความสำเร็จนักเรียน YC
2. ไคนำทาง?
3. หลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษา
4. หลักสูตรฝึกอบรมครูแนะแนว
5. หลักสูตรฝึกอบรมครูที่ปรึกษา
6. หลักสูตรฝึกอบรมนักเรียน : เพื่อนที่ปรึกษา

เอกสารเล่มนี้คือ เอกสารเล่มที่ 1 รหัสลับความสำเร็จนักเรียน YC เป็นการถอดบทเรียนและวิธีปฏิบัติงานสู่ความสำเร็จของนักเรียน YC ดีเด่นระดับประเทศ ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวน 9 โรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษา กระทรวงสาธารณสุข คณะผู้จัดทำ และทุกท่านที่มีส่วนร่วมดำเนินการจัดทำเอกสารจนสำเร็จลุล่วง และหวังว่าความรู้และข้อมูลต่างๆ ในเอกสารชุดนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน ให้นักเรียนได้มีส่วนช่วยดูแลช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความพร้อมของแต่ละโรงเรียน และตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

เอกสาร "รหัสลับความสำเร็จนักเรียน YC" เป็นรายงานการถอดบทเรียนความสำเร็จของนักเรียน YC ดีเด่น ระดับประเทศ ประจำปีการศึกษา 2551 ซึ่งได้จากการศึกษาการดำเนินงานและวิธีปฏิบัติของนักเรียน YC ดีเด่น ชนะเลิศระดับประเทศ (Champ of the Champ) จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนหงษ์เจริญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และโรงเรียนได้รับรางวัลรองชนะเลิศระดับประเทศ 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนภัทรบพิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1, โรงเรียนวัดจรเข้มใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2, โรงเรียนตะกั่วป่า (เสนานุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา, โรงเรียนวัชรวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1, โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1, โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2, โรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2, และโรงเรียนราชวินิตบางเขน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2

เอกสารฉบับนี้ เป็นการถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการทำหน้าที่นักเรียน YC ซึ่งอยู่ภายใต้การสอนแนะของครูแนะแนว เพื่อดูแลช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาแก่เยาวชนด้วยกันเป็นเบื้องต้นในปัญหาที่ไม่ซับซ้อน โดยหวังว่านักเรียน YC ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะเป็นกำลังสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

เอกสารนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกันในโครงการ และหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อพันธมิตรเครือข่ายนักเรียน YC ต่อการดำเนินงานที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับการสร้างประโยชน์ให้กับเพื่อนๆ ที่ประสบปัญหา ช่วยแก้ไขและบรรเทาให้เบาบางลงหรือหมดสิ้นไปได้

หวังว่าเอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อเพื่อนนักเรียน YC บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจทุกท่าน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ความสำคัญและความเป็นมา	1
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
บทที่ 3 วิธีดำเนินการ	11
บทที่ 4 ผลการดำเนินการ	13
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	18
เอกสารอ้างอิง	21
คณะผู้จัดทำ	23

บทที่ 1

ความสำคัญและความเป็นมา

1. หลักการและเหตุผล

ในปีการศึกษา 2550 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทบทวนการดำเนินงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหา นักเรียน โดยใช้กระบวนการที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพิจารณาเห็นว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กรมสามัญศึกษาและกรมสุขภาพจิต ได้ร่วมกันพัฒนาและขยายผลไปสู่โรงเรียนมัธยมศึกษาในช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษา เป็นกระบวนการที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน และทุกฝ่ายยังมีความเห็นสอดคล้องกันอีกว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีคณะบุคคล 5 กลุ่ม ที่มีบทบาทสำคัญต่อการทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) คณะผู้บริหาร 2) ครูแนะแนว 3) ครูที่ปรึกษา 4) เครือข่ายผู้ปกครอง และ 5) นักเรียน

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในเวลาต่อมาจึงพัฒนาบุคคล 5 กลุ่มดังกล่าว ให้เป็นกลไกที่ประสานสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนซึ่งได้รับการพัฒนาให้ทำหน้าที่เป็นยุวชนแนะแนว มีบทบาทในการบริการให้คำปรึกษากับเพื่อนที่ประสบปัญหา และมีความต้องการที่จะรับคำปรึกษาแนะนำหรือความช่วยเหลือในเบื้องต้น

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังคงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เกิดจากการฉีกหลักการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ใกล้ชิด เข้าถึงและเข้าใจนักเรียนมากที่สุด บุคคลนั้น คือ เพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง ซึ่งหากนักเรียนได้รับการปลูกฝังให้เป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนๆ และได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านจิตวิทยา จนสามารถให้คำปรึกษาเบื้องต้นได้ ย่อมจะเป็นพลังสำคัญในการป้องกัน ลดความเสี่ยง และแก้ปัญหาที่นักเรียนเผชิญอยู่ได้มาก

หลักสำคัญที่เป็นเจตนารมณ์ในการส่งเสริมให้นักเรียนทำหน้าที่เป็นนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC : Youth Counselor) ซึ่งใช้คำย่อว่านักเรียน YC ได้แก่ 1) การใช้หลักจิตวิทยาของกลุ่มเพื่อนเป็นพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) การให้คำปรึกษาโดยเพื่อน มุ่งให้นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนๆ ได้มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวให้คำปรึกษาเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และ 3) การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการชี้แนะของครูแนะแนว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้ปีการศึกษา 2550 เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และได้พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นกลไกในการดำเนินงาน ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรอง การพัฒนาส่งเสริม การป้องกันแก้ไข และการประสานส่งต่อ โดยมีผู้รับผิดชอบ 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง และนักเรียน YC โรงเรียนจึงต้องสร้างพลังความร่วมมือความรับผิดชอบ และพลังการทำงานของผู้เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน เพื่อการพิทักษ์ ปกป้อง คัดกรอง และดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่ประสบปัญหา ให้สามารถข้ามผ่านสถานการณ์อันยากลำบากของชีวิตไปสู่เส้นทางที่ปลอดภัย และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของชีวิตได้

จากการติดตามผลการดำเนินงานที่ผ่านมา กิจกรรมของนักเรียน YC ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ สามารถให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาโดยใช้กระบวนการแนะแนว และการให้คำปรึกษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน YC ได้ร่วมเป็นพลังสำคัญในการทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในปีการศึกษา 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดโครงการคัดเลือกนักเรียน YC จากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีผลการดำเนินงานมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 ผลคัดเลือกได้นักเรียน YC ดีเด่นระดับภาค 17 โรงเรียน การคัดเลือกระดับประเทศ พบว่า มีโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสที่จัดกิจกรรมนักเรียน YC แล้วได้รับรางวัลดีเด่น จำนวน 9 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนภัทรบพิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โรงเรียนตะกั่วป่า (เสนานุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา โรงเรียนวัชรวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1

โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โรงเรียนราชนิตบางเขน และโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นชนะเลิศระดับประเทศ (Champ of the Champ) คือ โรงเรียนหงษ์เจริญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1

2. วัตถุประสงค์

เพื่อถอดบทเรียนโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ในการดำเนินงานนักเรียน YC ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน YC
2. เพื่อศึกษากิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียน YC
3. เพื่อศึกษากิจกรรมที่สำคัญในการดำเนินงานของนักเรียน YC
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนักเรียน YC

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียน YC คนอื่นๆ สามารถนำวิธีการของนักเรียน YC ที่ประสบผลสำเร็จ ไปประยุกต์ใช้ได้
2. ได้รับทราบถึงกระบวนการและวิธีการดำเนินงานของการเป็นนักเรียน YC
3. ทำให้นักเรียนมีความสนใจที่จะเข้าเป็นเครือข่ายนักเรียน YC มากขึ้น ซึ่งช่วยแบ่งเบาภาระของครูได้บางส่วน
4. ช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาปัญหาของเพื่อนได้ตามสมควร

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาคครั้งนี้ เป็นการศึกษาหาลับความสำเร็จนักเรียน YC

1. ประชากรศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มนักเรียน YC จากโรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาสที่จัดกิจกรรมนักเรียน YC ดีเด่นระดับภาค ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวน 17 โรงเรียน ประกอบด้วย

1.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง จำนวน 3 โรงเรียน และโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 2 โรงเรียน

1.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ จำนวน 2 โรงเรียน และโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 3 โรงเรียน

1.3 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ จำนวน 3 โรงเรียน

1.4 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ นักเรียน YC จำนวน 11 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC) ดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2551 ระดับประเทศ จำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนหงษ์เจริญวิทยาคม จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นโรงเรียนชนะเลิศ และโรงเรียนรองชนะเลิศอีก 8 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนนักรวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร 2) โรงเรียนภัทรบพิตร จังหวัดบุรีรัมย์ 3) โรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ 4) โรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) จังหวัดเพชรบุรี 5) โรงเรียนตะกั่วป่า (เสนานุกูล) จังหวัดพังงา 6) โรงเรียนราชวินิตบางเขน กรุงเทพมหานคร 7) โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา จังหวัดราชบุรี และ 8) โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม

5. วิธีการศึกษา

การศึกษาค้างนี้ เป็นการศึกษาค้างข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มนักเรียน YC จากโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสที่จัดกิจกรรมนักเรียน YC ดีเด่น ระดับประเทศ ประจำปีการศึกษา 2551 โดยใช้เทคนิควิธีการค้างนี้

5.1 สุนทรียการสนทนา (Deep Listening Dialogue : DLD) เป็นการนำสู่กระบวนการศึกษา โดยให้นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาได้เล่าประสบการณ์การทำงานในกิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษาอย่างอิสระทีละคน ผู้ศึกษาได้บันทึกประสบการณ์ดังกล่าวและถอดบทเรียนจากประสบการณ์ เพื่อสรุปเส้นทางของการเป็นนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา และปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา

5.2 การประชุมระดมความคิด (Brain Storming) จากกลุ่มนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาโดยใช้คำถามในการประชุมระดมสมองค้างนี้

1. ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา
2. กิจกรรมใดบ้างที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนโครงการนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาให้ค้างนี้

3. กิจกรรมที่สำคัญในการดำเนินงานของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา
มีกิจกรรมใดบ้าง

สำหรับเทคนิคในการระดมความคิด ผู้ศึกษาได้นำเทคนิควิธี Card Technique มาใช้ โดยให้นักเรียนแต่ละคนได้ตอบคำถามอย่างอิสระ เขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบ แล้วนำไปติดที่บอร์ด จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันจัดกลุ่มคำตอบ เมื่อได้กลุ่มคำตอบแล้วได้ใช้เทคนิค Matrix Relationship Analysis โดยนักเรียนให้คะแนนความสำคัญของกลุ่มคำตอบแต่ละข้ออย่างอิสระ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการดูค่าการกระจายคะแนนในแต่ละกลุ่มคำตอบ เพื่อเรียงลำดับความสำคัญก่อนและหลังของคำตอบในแต่ละข้อคำถามข้างต้น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC : Youth Counselor) ซึ่งใช้คำย่อว่า นักเรียน YC หมายถึง นักเรียนที่โรงเรียนพิจารณาจัดสรรว่าเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีจิตอาสา มีทักษะในการรับฟัง และการให้คำปรึกษา ซึ่งได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในการให้คำปรึกษาเบื้องต้น และปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่เพื่อนนักเรียน โดยการดูแลชี้แนะอย่างใกล้ชิดจากครูแนะแนว

การถอดบทเรียน หมายถึง การศึกษาวิธีการ ผลการดำเนินงานของนักเรียน YC ที่ประสบความสำเร็จได้รับรางวัลเป็นนักเรียน YC ดีเด่น ของโรงเรียนที่จัดกิจกรรมโครงการนักเรียน YC ทั้ง 9 โรงเรียน โดยการรวบรวมวิธีการปฏิบัติและการดำเนินงานเพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียน YC คนอื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้

โรงเรียนที่มีกิจกรรมนักเรียน YC ดีเด่น หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมโครงการนักเรียน YC และได้เข้าประกวดนักเรียน YC ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับภูมิภาค ประจำปี 2551 โดยมีโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นระดับประเทศทั้งหมด 9 โรงเรียน

Unit 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การถอดบทเรียน

1.1 ความหมายของการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียน หมายถึง วิธีการจัดการความรู้รูปแบบหนึ่ง ที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มที่เป็นระบบ สกัดความรู้ที่ฝังลึกในตัวตนและความรู้ท้องถิ่นที่สามารถนำไปสรุป สังเคราะห์ออกมาเป็นบทเรียน สิ่งที่สำคัญคือ ผู้ร่วมกระบวนการต้องเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันนำมาซึ่งการปรับวิธีคิด และวิธีทำงาน ที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพมากขึ้น

โดยบทเรียนนั้น เป็นสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ได้จากสิ่งที่ทำมาก่อน ทั้งจากที่กระทำหรือผู้อื่นกระทำ ให้เป็นบทเรียนที่เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น กระบวนการถอดบทเรียนที่เหมาะสม จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการสกัดเอาแต่เนื้อหา ที่สำคัญ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เป็นเป้าหมาย (Goal) ของการเรียนรู้ อาจกล่าวได้ว่า “การถอดบทเรียนที่ประสบผลสำเร็จต้องสร้างสำนักแห่งการเรียนรู้”

1.2 วิธีการถอดบทเรียน

ประกอบด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

วิธีวิทยา (Methodology) มิใช่เป็นเพียงระเบียบวิธีเท่านั้น แต่ต้องเริ่มด้วยกระบวนการค้นหรือวิธีคิด ที่เป็นแนวทางของการใช้ระเบียบวิธีในการดำเนินงาน ถ้าไม่มีการคิดที่ถูกต้องจะไม่สามารถนำไปสู่ความรู้ความจริงได้

วิธีคิดถูก	ระเบียบวิธีถูก	→	รู้ความรู้/ความจริง
วิธีคิดถูก	ระเบียบวิธีผิด	→	รู้ความรู้/ความจริงบางส่วน
วิธีคิดผิด	ระเบียบวิธีถูก	→	ไม่รู้ความจริง
วิธีคิดผิด	ระเบียบวิธีผิด	→	ไม่รู้ความจริง

การเริ่มต้นด้วย วิธีคิดที่ถูก “สัมมาทิฐิ” (Right View) จะนำมาซึ่งกิจกรรมที่ถูก “สัมมากัมมันตะ” (Right Action) ดังนั้น กระบวนทัศน์หรือวิธีคิดจึงมีความสำคัญมาก การถอดบทเรียนก็เช่นเดียวกัน มีฐานความคิด ความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังการถอดบทเรียนที่หลากหลาย ควรทำความเข้าใจในวิธีคิดหรือกระบวนทัศน์ แต่ละกระบวนทัศน์ให้ชัดเจนก่อนดำเนินการถอดบทเรียน

1.3 กระบวนทัศน์การถอดบทเรียน ประกอบด้วย

กระบวนทัศน์เชิงปริมาณ (Positivism) และกระบวนทัศน์เชิงคุณภาพ (Construction/Interpretivism) เป็นสองกระบวนทัศน์หลักในการแสวงหาความรู้ความจริงในโลกปัจจุบัน ทั้งสองกระบวนทัศน์มีลักษณะที่สำคัญแตกต่างกันดังนี้

กระบวนทัศน์เชิงปริมาณ	กระบวนทัศน์เชิงคุณภาพ
1. ความจริงแท้จับต้องได้ วัดได้	1. ความจริงเป็นสิ่งที่เกิดจากการรับรู้ ตีความของผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. ความจริงต้องมีหนึ่งเดียวและเป็นสากล	2. ไม่มีความจริงสากลแต่มีความจริงตามบริบท
3. ความจริงแท้สามารถแยกระหว่างผู้ศึกษาและปรากฏการณ์ที่ศึกษา	3. ความจริงเป็นสิ่งที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษากับสิ่งที่ศึกษา ไม่สามารถแยกกันได้
4. ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์เป็นแบบเหตุผล	4. ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์เป็นปฏิสัมพันธ์ต่างคนต่างกำหนด

นักปฏิบัติต้องเข้าถึงความรู้ความจริง โดยใช้กระบวนทัศน์เชิงคุณภาพเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของปรากฏการณ์ที่ศึกษา ที่มีลักษณะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเคลื่อนไหว พยายามตอบคำถาม อะไร...ทำไม...อย่างไร... โดยผ่านมุมมองวิธีคิดและความรู้สึกของผู้ที่ถูกศึกษา ภายในบริบทของผู้ถูกศึกษาและปฏิเสธกระบวนทัศน์เชิงปริมาณ

การใช้วิธีผสม (Mixed Methodology) ในการเข้าถึงความรู้ความจริง คือ ทั้งกระบวนทัศน์เชิงคุณภาพและกระบวนทัศน์เชิงปริมาณที่เน้นความเป็นวัตถุวิสัย ตัดขาดจากความเป็นไปของบริบทที่ศึกษา พยายามค้นหาแบบแผนที่เป็นสากล ที่สามารถอธิบายสรรพสิ่งโดยไม่ขึ้นกับเงื่อนไขเวลาและสถานที่ เป็นกระบวนทัศน์ที่สำคัญ เป็นฐานในการถอดบทเรียน การทำความเข้าใจกับหลักคิดของแต่ละกระบวนทัศน์ ทำให้ก้าวอย่างของการถอดบทเรียนถูกกำหนดได้อย่างเหมาะสม ทำให้ได้บทเรียนที่มีคุณภาพสูง (Higher Quality Lessons Learned) ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice : BP) คือ การปฏิบัติทั้งหลายที่สามารถก่อให้เกิดผลที่เป็นเลิศ ที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ หรือเป็นการปฏิบัติที่ทำให้องค์กรสู่ความเป็นเลิศ เป็นวิธีการทำงานใหม่ๆ ที่สถานศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ที่ตอบสนองความคาดหวังของชุมชน ผู้ปกครอง และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพจนประสบความสำเร็จและก้าวสู่ความเป็นเลิศ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2550 : 1-14) มีแนวทางการพิจารณา 6 ประเด็น ดังนี้

1. วิธีปฏิบัตินั้นดำเนินการได้บรรลุผล สอดคล้องกับความคาดหวังหรือเป็นวิธีปฏิบัติที่สร้างความพึงพอใจให้กับทุกคน
2. วิธีผ่านกระบวนการนำไปใช้อย่างเป็นวงจรมองเห็นผลอย่างชัดเจน ทำให้เกิดคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนเห็นแนวโน้มความสำเร็จที่ดีขึ้น
3. สามารถบอกเล่าถึงวิธีปฏิบัตินั้นได้ว่า ทำอะไร (What) ทำอย่างไร (How) และทำไมจึงทำหรือทำไมไม่ทำ (Why)
4. ผลลัพธ์จากวิธีการพัฒนาคุณภาพเชิงระบบ
5. วิธีปฏิบัตินั้นสามารถระบุได้ว่า เกิดจากปัจจัยสำคัญที่ชัดเจน และปัจจัยนั้นก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ต่อเนื่องและยั่งยืน
6. วิธีปฏิบัตินั้นใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) เช่น การเล่าเรื่องในการถอดบทเรียนจากการดำเนินการ

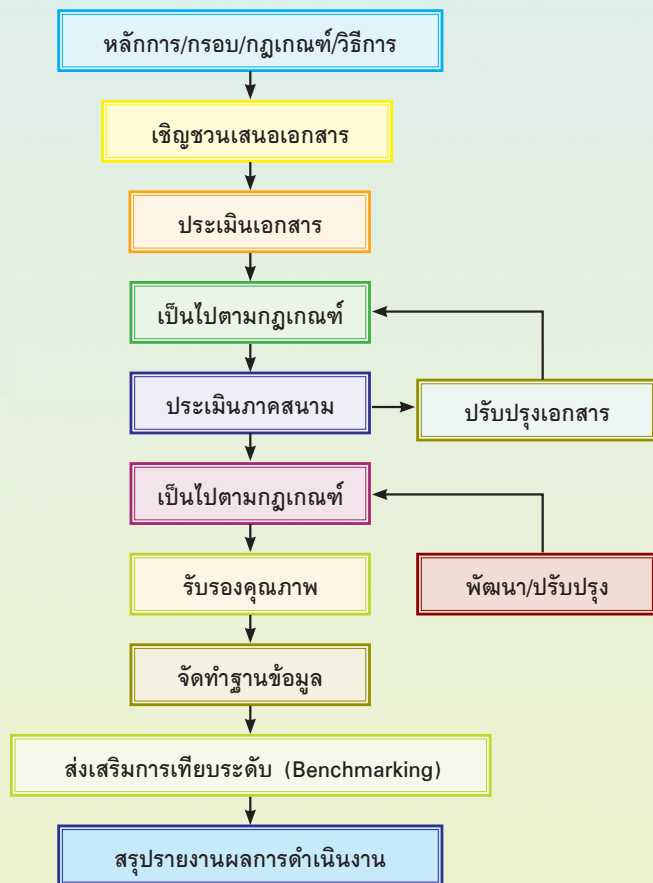
วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จะมีประโยชน์เมื่อถูกเผยแพร่ให้เกิดการเรียนรู้ในโรงเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องในองค์กรอื่นๆ ดังนั้นวิธีเขียนเผยแพร่การปฏิบัติจึงประกอบด้วยวิธีการดังนี้

1. ความเป็นมา เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า มีความเป็นมาอย่างไร ให้เห็นบริบทสภาพทั่วไปของโครงการ
2. ระบบคุณภาพของโครงการ ต้องสะท้อนให้เห็นการพัฒนาคุณภาพของโครงการว่า ดำเนินการอย่างไร มีการดำเนินการอย่างไร และเชื่อมโยงกันอย่างไร
3. วิธีการปฏิบัติ เป็นการเสนอวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ เป็นข้อสรุปจากประสบการณ์การปฏิบัติงาน ว่ากิจกรรมการพัฒนาคุณภาพมีอะไร คืออะไร ทำอย่างไร ทำทำไม
4. ผลการดำเนินการ อธิบายผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จว่าส่งผลต่อคุณภาพโครงการอย่างไรบ้าง

5. บัณฑิตความสำเร็จ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ว่า วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศเกิดขึ้นเพราะอะไร มีเงื่อนไขอะไรบ้าง มีอะไรเป็นปัจจัยในระบบที่ทำให้การปฏิบัติเหล่านี้ดำรงอยู่ได้ในระยะยาว ไม่ใช่การทุ่มเทเฉพาะกิจชั่วคราว

6. บทเรียนที่ได้รับ สะท้อนให้เห็นว่า การเรียนรู้จากการทำงานตามวิธีปฏิบัติเหล่านี้เป็นอย่างไรบ้าง มีอะไรเป็นเคล็ดลับที่ดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งข้อพึงระวังมีอะไรบ้าง

กระบวนการวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

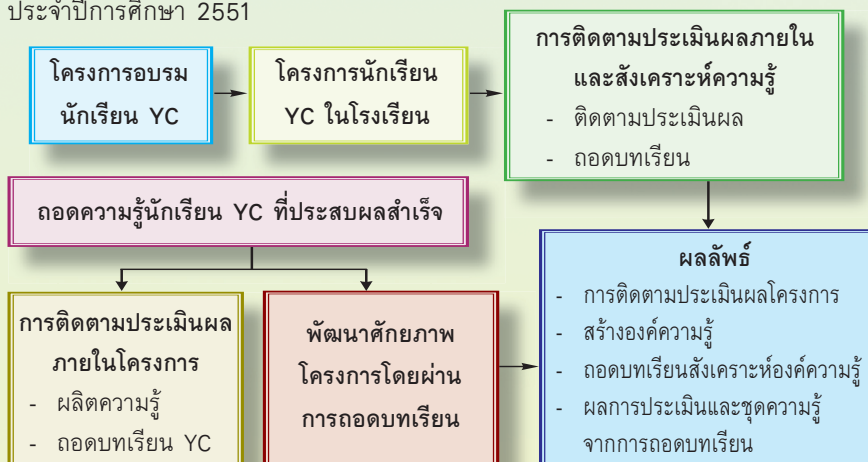

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนกระบวนการวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

3. หลักการทำงานของนักเรียน YC

หลักการสำคัญที่เป็นเจตนารมณ์ในการส่งเสริมให้นักเรียนทำหน้าที่เป็นนักเรียน YC ได้แก่

1. การใช้หลักจิตวิทยาของกลุ่มเพื่อน (Peer Psychology/Peer to Peer-2P) เป็นพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะบุคคลที่มีพื้นเพ วัย วิธีชีวิตประจำวัน และมีกิจกรรมร่วมกัน และสนิทสนมคุ้นเคยและไว้วางใจ สามารถสื่อกันได้อย่างเปิดเผยและเข้าใจกันได้ง่าย
2. การให้คำปรึกษาโดยเพื่อน (Peer Counseling) มุ่งให้นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนๆ ได้มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนว โดยทำหน้าที่บริการให้คำปรึกษาเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. นักเรียน YC คือ นักเรียนที่โรงเรียนพิจารณาคัดสรรว่าเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถวิเคราะห์มีจิตอาสาในการรับฟัง ให้คำปรึกษาหารือ และได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในการให้คำปรึกษาเบื้องต้น และปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษา โดยการดูแล ชี้แนะอย่างใกล้ชิดของครูแนะแนว
4. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการถอดบทเรียนความสำเร็จของนักเรียน YC ดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2551

แผนภูมิที่ 2 แสดงแนวคิดที่ใช้ในการถอดบทเรียนความสำเร็จของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC) ดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2551

Unit 3

วิธีดำเนินการ

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการถอดบทเรียน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการถอดบทเรียน ได้แก่ นักเรียน YC ที่ประสบความสำเร็จ ได้รับรางวัล (Champ of the Champ) นักเรียน YC ดีเด่น จากโรงเรียนที่ได้รับรางวัล ดีเด่นระดับประเทศ จำนวน 9 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม
2. โรงเรียนวัชรวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร
3. โรงเรียนราชวินิตบางเขน กรุงเทพมหานคร
4. โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา จังหวัดราชบุรี
5. โรงเรียนตะกั่วป่า (เสนานุกูล) จังหวัดพังงา
6. โรงเรียนภัทรบพิตร จังหวัดบุรีรัมย์
7. โรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) จังหวัดเพชรบุรี
8. โรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ และ
9. โรงเรียนหงษ์เจริญวิทยาคม จังหวัดชุมพร เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ

(Champ of the Champ)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียนนักเรียน YC ที่ประสบความสำเร็จได้รับรางวัล นักเรียน YC ดีเด่น ได้แก่

เอกสารบันทึกการประชุมระดมความคิด (Brain Storming) ของกลุ่มนักเรียน YC มีดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน YC
2. กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียน YC อย่างยั่งยืน
3. กิจกรรมสำคัญในการดำเนินงานนักเรียน YC

ในการระดมความคิด ผู้ศึกษาได้นำ Card Technique โดยให้นักเรียนแต่ละคนตอบคำถามอย่างเป็นอิสระ เขียนคำตอบลงกระดาษ แล้วนำไปติดที่บอร์ด ผู้ศึกษาใช้วิธีการดูค่าการกระจายคะแนนในแต่ละกลุ่มคำตอบ เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของคำตอบ (Matrix Relationship Analysis)

3. ขั้นตอนการถอดบทเรียน

ในขั้นตอนการถอดบทเรียน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารของนักเรียน (YC) จากการตอบคำถามตามที่คุณศึกษา กำหนดให้
2. ถอดบทเรียนจากเอกสารเขียนตอบคำถามของนักเรียน (YC) ทั้ง 9 โรงเรียน
3. เรียบเรียงคำตอบตามหัวข้อที่ตั้งไว้ข้างต้น ทำให้ได้ผลการถอดบทเรียนที่ประสบความสำเร็จ

Unit 4

ผลการดำเนินการ

การถอดบทเรียนความสำเร็จของนักเรียน YC ดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2551
ได้ผลดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของนักเรียน YC ได้แก่

1.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

1.1.1 ความเสียสละที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ ได้แก่

ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา ไม่โกหก หลอกลวง มีความจริงใจ
อดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก พร้อมทั้งฟันฝ่าอุปสรรคทุกอย่าง
เสียสละ พร้อมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
เอื้อเฟื้อ ยอมรับตนเอง รู้จักตนเอง ยอมรับความคิดของผู้อื่น
รับได้ในทุกเรื่อง

จิตอาสา พร้อมสละเวลาส่วนตัว ปฏิบัติงานสาธารณะ ไม่หวัง
สิ่งตอบแทน

จริงจังในการทำงาน ทำงานด้วยความมุ่งมั่น จริงจัง จริงใจ
มุ่งมั่นปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปสู่ความสำเร็จ

เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่เห็นแก่ได้ ไม่ล่วงล้ำละเมิดในสิ่งของ
ของผู้อื่น ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน

1.1.2 ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์

- เห็นความทุกข์ของเพื่อน เหมือนความทุกข์ของตนเอง
เห็นอกเห็นใจกัน พร้อมทั้งจะรับรู้เรื่องทุกข์ของเพื่อน ปรับทุกข์ได้

- ความสุขที่เกิดขึ้นกับเพื่อนๆ น้อยๆ ในโรงเรียน แสดง
ความยินดีด้วยความจริงใจ

- จริ่งใจต่อเพื่อน แสดงให้เห็นว่าตนเองมีความจริงใจ
ปรารถนาดีให้เพื่อนเสมอ ช่วยให้เพื่อนมีความสุขสมหวัง ก้าวหน้า
- รัก ห่วงใย ติดตาม ถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ
- ช่วยเพื่อนแก้ปัญหา กล้าที่จะช่วยเพื่อนแก้ปัญหาในทาง
ที่ถูกต้องสมควร
- ตั้งใจใส่ใจจริงที่ช่วยเหลือ มีความตั้งใจจริงในการช่วยเหลือ
ทำด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน
- ช่วยแบ่งเบากภาระของคุณครู มีความกตัญญูต่อครู ช่วย
แบ่งเบากภาระให้

1.1.3 การมีมนุษยสัมพันธ์

- สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นมิตร ให้ความร่วมมือ
ร่วมแรงร่วมใจ สังเกตพฤติกรรมที่ผู้อื่นมีให้กับตนเอง รู้จักปรับเปลี่ยนวิธีการ สร้างความ
สัมพันธ์ สร้างมิตรที่ดี ให้ผู้อื่นก่อน รู้จักกาลเทศะ รู้เวลา ไม่ทำให้อึดอัดขัดข้องใจ
หลีกเลี่ยงการสร้าง ความขัดแย้ง

1.1.4 ทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดเชิงระบบ

- คิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเป็น-รู้จักวิเคราะห์ปัญหา-สถานการณ์
ได้อย่างถูกต้องเป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการได้

1.1.5 จัดการอารมณ์ตนเองได้ สามารถควบคุมตนเอง อารมณ์
รู้พฤติกรรมการแสดงออกที่ควรและไม่ควร ไตร่ตรองให้ดี คิดก่อนทำเสมอ ไม่แสดง
อารมณ์โกรธพลุ่งพล่านใส่เพื่อนต่อสาธารณชน

- เข้าใจสถานะและบริบทของเพื่อน เพราะทุกคนย่อมมีพื้นฐาน
ที่แตกต่างกัน ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดูอบรม พื้นเพภายในบ้านที่แตกต่างกัน

1.1.6 ทักษะการให้คำปรึกษา

- เป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังด้วยความสงบ ไม่พูดแซงขณะที่ผู้อื่น
ยังพูดไม่จบ ฟังแล้วคิดตาม ไตร่ตรองให้ดี ใส่ใจรับฟัง เก็บความลับได้

1.2 บั๊จจัยภายนอก

เครื่องมือช่วยผู้สนับสนุนที่จริงใจและเข้มแข็ง ได้แก่

คุณครู

✖ ครูแนะแนว

✖ ครูที่ปรึกษา

✖ ครูประจำชั้น

ผู้ปกครอง
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
ชุมชน
บ้าน
วัด
โรงเรียน

2. กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียน YC ให้ยั่งยืน ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

2.1 กิจกรรมอบรม

- จัดค่ายอบรมฝึกทักษะนักเรียน YC ตระบายความเครียด
- กิจกรรมอบรมในโรงเรียน
- กิจกรรมรักเพื่อนให้เดือนตรงๆ
- อบรมวิทยากร YC พี่สอนน้อง รุ่นสู่รุ่น
- อบรมเพื่อนที่ปรึกษาทุกโรงเรียน ทุกเดือน
- อบรมผู้สนใจการเป็น YC ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
- จัดนิทรรศการให้นักเรียน YC สานสัมพันธ์เพื่อน มอบรางวัล

ยกย่อง ชมเชยผู้ทำความดี

2.2 การขยายเครือข่าย

- เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับนักเรียน YC ไปสู่โรงเรียนในกลุ่ม
- สร้างเครือข่ายบ้าน/วัด/โรงเรียน/ชุมชน
- เข้าค่ายอบรมต่อยอดเครือข่าย YC
- สร้างเครือข่ายสืบสานการเป็นนักเรียน YC จากพี่สู่น้อง
- ประสานเครือข่ายบ้านและโรงเรียน
- เครือข่ายจิตอาสาเพื่อนที่ปรึกษานักเรียน YC
- เข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับค่ายพุทธบุตร, สถานักเรียน, ชมรมที่มี

ในโรงเรียน

- ร่วมกิจกรรมวิทยุโรงเรียน
- สร้างชุมชนเพื่อนที่ปรึกษา YC

2.3 การติดตามและประเมินผล

- สังเกต สัมภาษณ์-บันทึกข้อมูล ออกแบบสอบถามความคิดเห็นแบบสอบถามความพึงพอใจ เปรียบเทียบผลก่อน-หลังดำเนินโครงการนักเรียน YC

2.4 การประชาสัมพันธ์

- จัดรายการวิทยุเพื่อนที่ปรึกษา
- ประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียนและชุมชน
- ประชาสัมพันธ์ผ่านนักเรียนสู่ผู้ปกครองเชิญเข้าร่วมประชุมชี้แจง

กิจกรรม

2.5 กิจกรรมชุมชน

- สานสัมพันธ์พี่น้องกลุ่ม
- ค่ายนักเรียน YC กิจกรรมต่างๆ ฯลฯ

2.6 ICT และฐานข้อมูล

- เว็บไซต์รับคำปรึกษา
- เว็บเพื่อนช่วยเพื่อน
- MSN/Hi5/Webboard

2.7 โครงการรณรงค์ให้ทำความดี

- โครงการจิตอาสาพัฒนานักเรียน YC
- อบรมพี่เลี้ยงเพื่อนที่ปรึกษานักเรียน YC
- โครงการคิดไม่ออกบอกพี่ (นักเรียน YC)
- คลินิกเพื่อนใจวัยใส
- ตูรับทุกข์ (ใจ) ระบายเครียด คิดไม่ออกบอกเพื่อนนักเรียน YC
- กิจกรรมคู่หู คู่ซี้ เพื่อนช่วยเพื่อน
- โครงการเยี่ยมบ้านที่มีปัญหา

2.8 การนันทนาการ

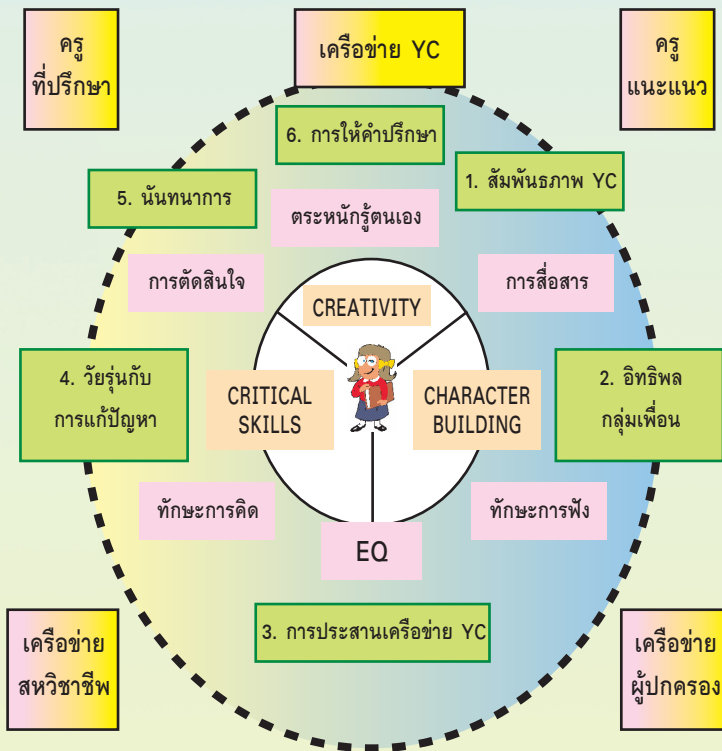
- จัดรายการวิทยุโรงเรียน แข่งขันดีเจจัดรายการ
- ชมรมวงดนตรีเพื่อนที่ปรึกษา (YC แปรนต์)
- แข่งขันร้องเพลง คันทานกร้องประจำวง
- ชมรมแดนซ์เซอร์ ประกวดแดนซ์เซอร์

- ชมรมดนตรีไทย-สากล
- เยี่ยมบ้านนักเรียน YC โรงเรียนอื่นๆ ในจังหวัดเดียวกัน/ต่างจังหวัด

3. กิจกรรมที่สำคัญในการดำเนินงานของนักเรียน YC มีดังนี้

- 3.1 อบรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor : YC)
- 3.2 ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือเพื่อน
- 3.3 ประมวลโครงการนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor : YC)
- 3.4 เผยแพร่กิจกรรมสู่โรงเรียนและชุมชน

ต้นแบบทางความคิดการพัฒนานักเรียน YC สู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

แผนภูมิที่ 3 ต้นแบบทางความคิดการพัฒนานักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC) สู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

ผลการถอดบทเรียน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน YC คือ **ปัจจัยภายใน** ประกอบด้วย ความเสียสละที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ มีความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา ไม่โกหก หลอกลวง มีความจริงใจ อดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก พร้อมทั้งฟันฝ่าอุปสรรคทุกอย่าง มีความเสียสละ พร้อมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยอมรับตนเอง รู้จักตนเอง ยอมรับความคิดของผู้อื่น รับผิดชอบในเรื่องที่มีจิตอาสา พร้อมสละเวลาส่วนตัว ปฏิบัติงานสาธารณะ ไม่หวังสิ่งตอบแทน จริงจังในการทำงาน ทำงานด้วยความมุ่งมั่น จริงจัง จริงใจ มุ่งปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปสู่ความสำเร็จ เคารพในสิทธิของผู้อื่น ไม่เห็นแก่ได้ ไม่ล่วงล้ำละเมิดในสิ่งของของผู้อื่น ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ เห็นความทุกข์ของเพื่อน เหมือนความทุกข์ของเรา เห็นอกเห็นใจกัน พร้อมทั้งรับรู้เรื่องทุกข์ของเพื่อน ปรับทุกข์ได้ ความสุขที่เกิดขึ้นกับเพื่อนๆ น้องๆ ในโรงเรียน แสดงความยินดีด้วยความจริงใจ จริงใจต่อเพื่อน แสดงให้เห็นว่าเรามีความจริงใจปรารถนาดีให้เพื่อนเสมอ ช่วยให้เพื่อนมีความสุขสมหวัง ก้าวหน้า รัก ห่วงใย ติดตาม แสดงความห่วงใย ติดตาม ถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ ช่วยเพื่อนแก้ปัญหา กล้าที่จะช่วยเพื่อนแก้ปัญหาในทางที่ถูกต้องสมควร มีความตั้งใจจริงในการช่วยเหลือ ทำด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ช่วยแบ่งเบาภาระของคุณครู มีความกตัญญูต่อครู ช่วยแบ่งเบาภาระให้ การมีมนุษยสัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นมิตร ให้ความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ สังเกตพฤติกรรมที่เขามีให้กับเรา รู้จักปรับเปลี่ยนวิธีการ สร้างความสัมพันธ์ สร้างมิตรที่ดีให้เขาก่อน รู้จักกาลเทศะ รู้เวลา ไม่ทำให้อึดอัดขัดข้องใจ หลีกเลี่ยงการสร้าง ความขัดแย้ง ทักแซะการคิดวิเคราะห์ และคิดเชิงระบบ คิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเป็น รู้จักวิเคราะห์ปัญหา-สถานการณ์ได้อย่าง

ถูกต้องเป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการได้ จัดการอารมณ์ตนเองได้ สามารถควบคุมตนเอง อารมณ์ พฤติกรรมการแสดงออกที่ควรและไม่ควร ไตร่ตรองให้ดี คิดก่อนทำเสมอ ไม่แสดงอารมณ์โกรธฟุ้งพล่านใส่เพื่อนต่อสาธารณชน เข้าใจสถานะ และบริบทของเพื่อน เพราะทุกคนย่อมมีพื้นฐานที่แตกต่างความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อบรมที่แตกต่าง พื้นเพภายในบ้านที่แตกต่าง ทักษะการให้คำปรึกษา เป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังด้วยความสงบ ไม่พูดแซงขณะที่ผู้อื่นยังพูดไม่จบ ฟังแล้วคิดตาม ไตร่ตรองให้ดี ใส่ใจรับฟัง เก็บความลับได้

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ มีเครือข่ายผู้สนับสนุนที่จริงใจและเข้มแข็ง ประกอบด้วย คุณครู มีครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา และครูประจำชั้น ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน

กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียน YC ให้ยั่งยืน ประกอบด้วย กิจกรรมดังนี้

กิจกรรมอบรม จัดค่ายอบรมฝึกทักษะนักเรียน YC ตระบายความเครียด กิจกรรมอบรมในโรงเรียน กิจกรรมรักเพื่อนให้เดือนตรงๆ อบรมวิทยากร YC พี่สอนน้อง รุ่นสู่รุ่น อบรมเพื่อนที่ปรึกษาทุกโรงเรียน ทุกเดือน อบรมผู้สนใจการเป็น YC ให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม จัดนิทรรศการให้นักเรียน YC สานสัมพันธ์เพื่อน มอบรางวัลยกย่อง ประกาศเกียรติคุณชมเชยผู้ทำความดี

การขยายเครือข่าย เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ YC ไปสู่โรงเรียนในกลุ่ม สร้างเครือข่ายบ้าน/วัด/โรงเรียน/ชุมชน เข้าค่ายอบรมต่อยอดเครือข่าย YC สร้างเครือข่าย สืบสานการเป็นนักเรียน YC จากพี่สู่น้อง ประสานเครือข่ายบ้านและโรงเรียน เครือข่าย จิตอาสาเพื่อนที่ปรึกษานักเรียน YC เข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับค่ายพุทธบุตร, สถานักเรียน, ชมรมที่มีในโรงเรียน ร่วมกิจกรรมวิทยุโรงเรียน สร้างชุมชนเพื่อนที่ปรึกษา YC

การติดตามและประเมินผล โดยการสังเกต สัมภาษณ์-บันทึกข้อมูล- ออกแบบสอบถามความคิดเห็น-แบบสอบถามความพึงพอใจ เปรียบเทียบผลก่อน-หลัง การดำเนินโครงการนักเรียน YC

การประชาสัมพันธ์ จัดรายการวิทยุเพื่อนที่ปรึกษา (เพื่อนช่วยเพื่อน) ประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียนและชุมชน ประชาสัมพันธ์ผ่านนักเรียนสู่ผู้ปกครอง เชิญเข้าร่วมประชุมชี้แจงกิจกรรม

กิจกรรมชุมชน สานสัมพันธ์พี่น้องกลุ่ม ค่ายนักเรียน YC กิจกรรมต่างๆ ฯลฯ

เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และฐานข้อมูล เว็บไซต์รับคำปรึกษา
เว็บเพื่อนช่วยเพื่อน MSN/Hi5/Webboard

โครงการณรงค์ให้ทำความดี มีโครงการจิตอาสาพัฒนานักเรียน YC อบรม
พี่เลี้ยงเพื่อนที่ปรึกษานักเรียน YC โครงการคิดไม่ออกบอกพี่ (นักเรียน YC) คลินิก
เพื่อนใจวัยใส ตู้รับทุกข์ (ใจ) ระบายเครียด คิดไม่ออกบอกเพื่อนนักเรียน YC กิจกรรม
คู่หู คู่ซี้ เพื่อนช่วยเพื่อน โครงการเยี่ยมบ้านที่มีปัญหา

การนันทนาการ มีการจัดรายการวิทยุโรงเรียน แข่งขันดีเจจัดรายการ ชมรม
วงดนตรีเพื่อนที่ปรึกษา (YC แปรนต์) แข่งขันร้องเพลงคันทานักร้องประจำวง ชมรมแดนซ์เซอร์
ประกวดแดนซ์เซอร์ ชมรมดนตรีไทย-สากล เยี่ยมบ้าน YC โรงเรียนอื่นๆ ในจังหวัดเดียวกัน/
ต่างจังหวัด

กิจกรรมที่สำคัญในการดำเนินงานของนักเรียน YC มีดังนี้

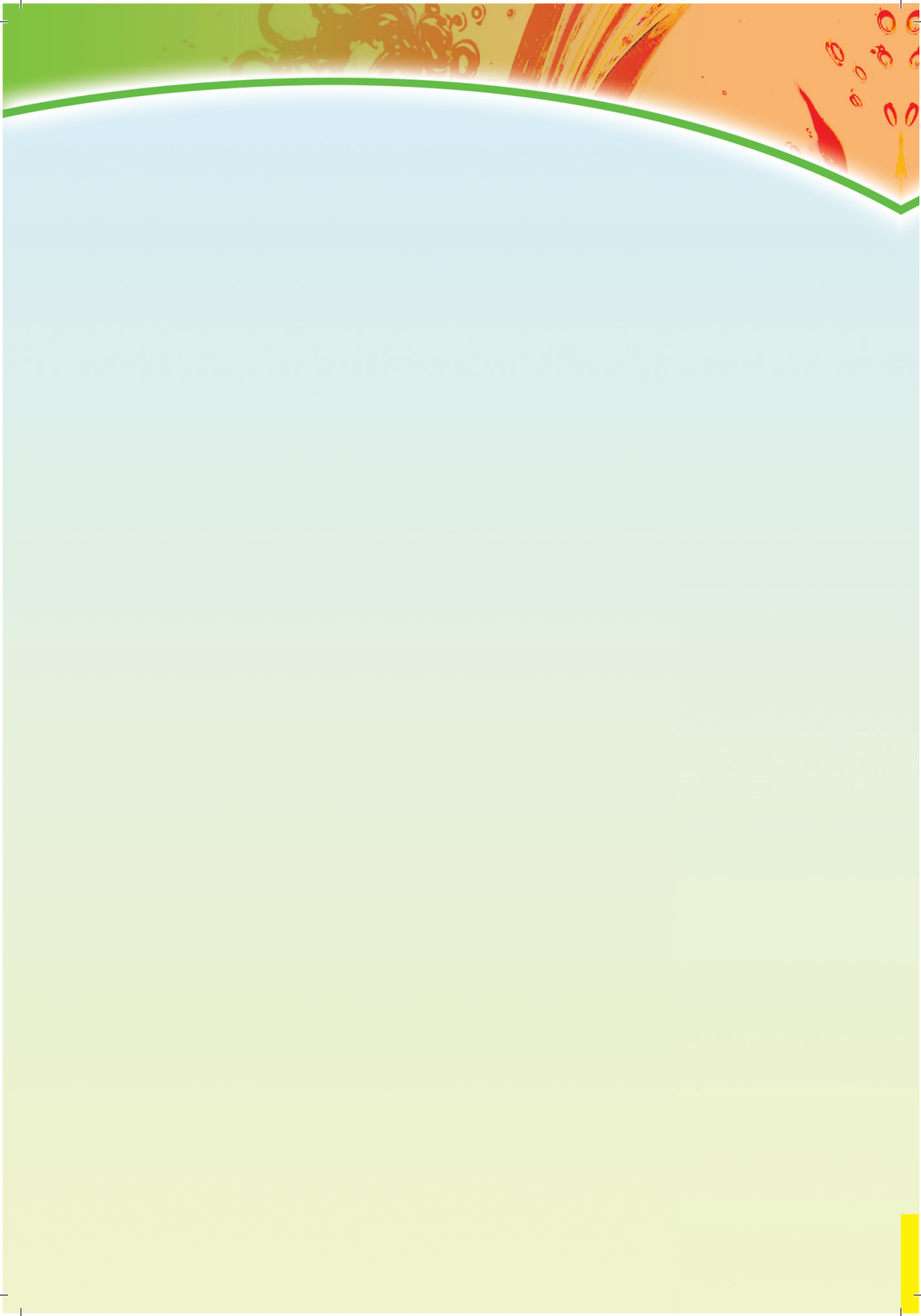
มีการจัดอบรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor : YC)
ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือเพื่อน ประกวดโครงการนักเรียน
เพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor : YC) เผยแพร่กิจกรรมสู่โรงเรียนและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรให้การส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาการ และเอาใจใส่ต่อการ
ดำเนินงานของนักเรียน YC อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
2. ควรมีการขยายเครือข่ายนักเรียน YC ให้กับรุ่นน้อง
3. ปลุกฝังการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครู นักเรียน และสังคม
คุณค่าความดี มีวินัย ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และมีจิตอาสา
4. มีการนิเทศติดตามผลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ควรนำกิจกรรมนักเรียน YC เข้าไปสอดแทรกในกระบวนการจัดกิจกรรม
พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ศุภวัตรย์ พลายน้อย. (2551). **บทเรียนของการถอดบทเรียนในการจัดการความรู้ภาคประชาสังคม**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI). กรุงเทพฯ.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. (2549). **การประเมินรับรองวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC : Youth Counselor)**. เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้สำหรับพัฒนาทีมงานขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือเพื่อนที่ปรึกษาอย่างยั่งยืน ปีการศึกษา 2552. กรุงเทพฯ.
- _____. (2552). **สภาพความสำเร็จและแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ.
- โอภาส ปัญญา และโสฬส ศิริไธย์. (2550). **สร้างความรู้จากการฟัง**. กรุงเทพฯ.

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

1. ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน
2. ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์
3. น.พ.ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล
4. ดร.ศรีสมร พุ่มสอาด
5. นางสาวจกมล ทรัพย์สมบูรณ์
6. นายปราโมทย์ แก้วสุข
7. นายปัญญา แก้วกียูร
8. ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า
9. นางวิลาวัลย์ พัวศิริ
10. นางธนิมา เจริญสุข

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้ทรงคุณวุฒิกรมสุขภาพจิต
อดีตที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบการเรียนรู้
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้จัดการแผนงานการเรียนรู้สุขภาวะในสถานศึกษา
สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้
ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบการเรียนรู้
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล
หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
และการแนะแนว

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า
2. นางสาววิไลวรรณ ใจแก้ว

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

คณะกรรมการร่างต้นฉบับ

1. นางสาววิณา อัครธรรม	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดร.สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์	รองคณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
3. นางกัลนิศา สังข์แก้ว	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
โรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์
4. นางสุกัญญา ไกรมาก	ครูแนะแนวโรงเรียนหนังสือเจริญวิทยาคม
จังหวัดชุมพร
5. นางเดือนเพ็ญ แสงสายรุ่ง	นักวิชาการอิสระ จังหวัดเพชรบุรี

ผู้เขียนและเรียบเรียง

ดร.สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์	รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี |
|---------------------------|---|

คณะบรรณาธิการและเรียบเรียงต้นฉบับ

1. นางสาวเอิบบุญ สุทธิประภา	อดีตผู้อำนวยการศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
2. นางสาววิไลวรรณ ใจแก้ว	นักวิชาการศึกษานำานุกรพิเศษ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

เอกสารนี้สามารถดาวน์โหลด
จากเว็บไซต์แนะแนวการศึกษาและชีวิต
ภายใต้ชื่อ www.guidance.go.th